

úgyis kétes értékűek. Az eskü, melyet teszünk, kizárja azt a gondolkodást, hogy «úgy működöm, a hogy fizetsz»; működni mindig legjobb erőnk szerint kell. Az állam maga is erkölcsi célú közönség, melynek alkalmazottaihoz való viszonya (elvileg véve) mindig erkölcsi természetű, sohasem erkölcstelen.

Egyébként az okoskodás eredményére nézve teljesen egyetértünk a t. czikkíróval, a kinek tollát a tanári pálya iránti igaz lelkesedés vezette s a kinek nemes lendületét a befejező szakaszban kiválóan méltányoljuk.

Szerk.

VEGYESEK.

— A művészeti oktatás érdekében dr. Wlassics Gyula miniszter nov. hó 1-ről 64,174. szám alatt a következő rendeletet intézte a budapesti tankerület főigazgatójához:

«Az orsz. magyar képzőművészeti társulat, elősegíteni óhajtván a művészetnek a tanuló ifjúság körében való népszerűsítését, illetve a művészeti izlésnek a magyar ifjúság lelkében való kifejlesztését, méltánylandó elhatározással módot nyújtott a múlt évben arra, hogy a székesfőváros területén levő összes középiskolák, és a velök egyenrangú más tekintetűek ifjúsága is, a társulat kiállításait, tanárok vezetése mellett, díjtalanul látogathassa.

A képzőművészet, illetve a hazai közműveltség érdekében történt e szép kezdeményezésnek azonban, sajnos, eddig nem volt meg a kellő eredménye, minthogy bár a képzőművészeti társulat ez engedményéről magam értesítettem az iskolák vezetőit, a képzőművészeti kiállítást a múlt alkalommal a kiállítás két hónapi tartama alatt mindössze 2000 tanuló látogatta s a felhasználható 50 hétköznaptól 28 — tehát több mint fele — az iskolák részéről felhasználatlanul maradt.

Ezzel szemben feltűnő, hogy a Verescsagin kiállítását négy hét alatt hetedfélezer tanuló nézte meg tanáraik vezetése alatt, a mely körülmény alkalmas annak a gondolatnak a felébresztésére, hogy az iskolákat inkább vonzza a különlegesség, az idegen, mint a hazai művészetnek s a céltudatos nevelésnek megszívlelendő szempontjai.

Meggyőződtem arról is, hogy a Magyar Nemzeti Museum régisegtárát, néprajzi gyűjteményét és képtárát, valamint az Országos Képtárt sem látogatják a középiskolai tanulók oly gyakran, mint az iskola céljai s a közművelődés érdekei megkívánák, vagy a mennyiben felkeresik is e gyűjteményeket, ismeretkörüket tágítaniok s a kiállított tárgyakon izlésöket nemesíteniök, kellő vezetés hiánya miatt, ritkán

van alkalmuk. A Magyar Nemzeti Museum régiségtárának bemutatása a szemléltető eszközök hiányával küzdő történettanárainknak nemcsak arra adhat alkalmat, hogy eredeti történeti emlékekhez fűzhessék a tanításnak egyes szakait s a közvetlen szemléltetés erejével keltsék fel növendékeikben a hazafias kegyelet és lelkesedés érzéseit, hanem már a régiség varázsánál fogva is érdeklő szép formák, s a formákhoz alkalmazkodó diszítések czéltudatos szemléltetése révén észrevétlenül szoktatja az ifjú fogékony lelkét a művészi megoldásnak tiszteletéhez s emeli gondolatait és érzéseit lassankint a szépérzéknek magasabb színvonalára. A néprajzi gyűjtemény nemcsak a földrajzi és történeti oktatáshoz fog becses adalékokat szolgáltatni, hanem ifjúságunkat meggyőzheti arról, hogy a legősibb és legprimitivebb népet is mindenkor az emberi léleknek a szépség felé törekvő ösztöne vezette arra, hogy használati tárgyainak alakját a gyakorlati cél mellett úgy formálja meg, hogy kedélyét és izlését is kielégítse. Alkalom nyílik itt fajunk természetes szépérzékének kiemelése mellett lépten-nyomon utalni arra, hogy ez a nemzet rászületett a művészetre, melynek felvirágzása ha késett is a történelmi nehéz körülmények miatt, de ma már lendületben van.

Az újabb korok magasabb irányú fejlődésének megértetése végett azután az iparművészeti museumba kell vinni a növendéket.

A nemzeti museum archæologiai osztálya, mely a pannoniai régiségeket foglalja magában, nemcsak az ó-kori történelmi és a latin irodalmi tanítás szempontjából fontos, hanem abból a szempontból is, hogy a római császári kor műiparában kifejezésre jutó műveltséget ismerteti meg a tanulóval, a görög plastikai gyűjtemény pedig legalább némileg megközelítő képet adhat a tanulónak az alaki szépség amaz alkotásairól, melyeket az ó-kor szinte eszményi tökéletességben hozott létre.

Megismervén az ó-kor művészi felfogásának szellemét, a kincseleletek, köemlékek, fegyverzetek és érmek ismertetése révén a népvándorlás, honfoglalás korán át fokozatos egymásutánban lehet átvezetni a tanulót a mai állapotokhoz.

Az Országos Képtár fogalmat nyújt a tanulónak a különböző nemzetek művészeti korszakairól, míg a nemzeti museum képtára az újabb idők művészetét tárja fel.

A museumok mellett a művészeti érzéknek leghatalmasabb nevelő eszközei a tárlatok. A jól kiválasztott műtárgyakból álló kiállítások ugyanis összehasonlításokra nyújtanak alkalmat, s jó vezetés mellett nemcsak felébreszthetik, de irányozhatják is a növendék művészi izlését.

A szép felismerésére vezető érzéknek felébresztése és kiművelése, a művészi alkotások önzetlen tiszteletének kifejlesztése oly pädagogiai feladatok, melyekről a középiskola minden lehető eszköz felhasználásával

köteles gondoskodni. Végül, hogy a művészi alkotás módjairól is fogalmuk legyen a tanulóknak, időnként s mintegy jutalomképen a legkiválóbbakat el lehet vezetni egyes kiválóbb festő- és szobrász-műtermekbe, mely látogatásokra való engedély kieszközléseért művészeti ügyosztályomhoz kell fordulni.

Nyilvánvaló, hogy mindezen látogatások csakis akkor lehetnek az izlés fejlesztése szempontjából valóban gyümölcsözők, ha — miként fennetb érintém — tanári szakértő vezetése mellett mennek végbe. A cél nélkül való, felületes nézés, melynek irányadó szempontjai nincsenek s a mely inkább a riktót, feltűnőt, szembeötlőt vagy a curiosumokat keresi, az izlés megrontására, vagy legalább is megtévesztésére vezethet; hogy a tanuló valóban okuljon és nemesbüljön, a látásban iskolázott szem gondosságára és a legszebbet méltatni tudó, érettebb ítélet irányítására van szükség.

Felhivom Nagyságodat, buzdítsa minden alkalommal a tankerületében levő középiskolák tanárait, hogy a közgyűjteményeket, különösen pedig a magyar nemzeti museum képtárát, régiségtárát és néprajzi osztályát, az országos képtárt, az iparművészeti museumot, valamint a képzőművészeti és az iparművészeti kiállításokat is, lehetőleg gyakran látogassák tanítványaikkal s a gyűjteményeknek az ismeretkör kiszélesítése és az izlés nemesítése szempontjából való ismertetése közben különösen a nemzeti, a fajbeli műveltség szempontjainak kidomborítására törekedjenek.

Együttal teljes igyekezettel legyenek rajta a tanárok, hogy az önképzőkörök, mint olyanok a művészeti és iparművészeti, valamint művészet-történeti dolgozatok szokásba hozatalára is figyelmet fordítsanak, s az orsz. m. képzőművészeti társulat, valamint az orsz. m. iparművészeti társulat tagjai közé belépjenek, a mi által mindazon kedvezményekben részesülhetnek, melyeket a társulatok a hazai művészet érdekeinek szempontjából tagjaiknak évről-évre nyújtanak.

Nem hangsúlyozhatom eléggé, hogy a művészeti érzék ily módokon való gondos, szeretetteljes nevelésének mily nagy fontosságot tulajdonítok s különösen közműveltségünk szellemének mily nagyfokú nemesbülését várom attól, ha az iskolának ezen az úton sikerülni fog az ifjúságban a művészetek iránt őszinte vonzalmat ébreszteni és izlésöket abban az irányban fejleszteni, mely az idealismus tiszta felfogásához, s e révén az egyéniség megalakulásához vezet.

Az iskolák ily irányú buzgólkodását éber figyelemmel fogom kísérni.
Budapest, 1898. évi november hó 1-én.

Örömmel üdvözöljük e rendeletet, a mennyiben a gyűjteményeinkben meglevő képzőművészeti, iparművészeti és archæologiai kincsnek a

művészeti és történeti oktatás javára való értékesítését hathatósan szorgalmazza. Valóban mi sem volna érthetlenebb, mint hogy a fővárosi iskolák az ebbeli kedvező alkalmat ki ne használnák. A rendelet azonban elég teret enged az egyes tanártestületeknek és szaktanároknak arra, hogy a gyűjtemények megtekintésének módozatai felől gondolkodjanak, nevezetesen a szemléltetni való tárgyakat kiszemeljék, magukat, aztán tanítványaikat kellőképp præparálják stb. Az orsz. közoktatási tanács, melyhez szintén rendeletet intézett ez ügyben a miniszter, bizonynyal ki fogja dolgozni a részletes útastításokat is; szerét fogja ejteni, hogyan illesztessék bele a művészeti szemléltetés tantervünkbe, javaslatot fog tonni a szemléltetésre hivatott tanárok képzésére nézve s addig is, míg a mütörténetben és archæológiában jártas tanároknak nevezetesebb számával nem rendelkezünk, megadja a legszükségesebb útbaigazításokat. Mondani sem kell, hogy szakértő tanár az első, a szemléltetés pedig a második, s e tekintetben a rendelet jóformán hysteron-proteron. A tanár-egyesület karácsonyi választmányi ülése foglalkozni fog e kérdéssel. Mindenesetre célszerű lenne, ha a budapesti tanártestületek, akár közös conferentiák útján, akár a budapesti tanári körben megállapíthatnák a szemléltetni való tárgyak jegyzetét és a szemléltetés legfőbb szempontjait és eléréndő tanulságait; kidolgoznák pl. mit tanulhat egy középiskolai tanuló a múzeumi képtárban, mit az országos képtárban stb. Ilyen vezérfonalat, ilyen művészeti és archæologiai kalauzt köszönettel vennénk a kormánytól is, mely azt jeles szakférfiakkal elkészíttethetné. Kevésbé szerencsés a rendeletnek az a része, mely az időszeri képkiallítások látogatását is feladatává teszi az iskoláknak. Az új festmények és szobrok æsthetikai értéke csak igen kevéssé van tisztázva, úgy hogy a tanárt e tekintetben alig támogatja valami. Néhány jeles mű mellett sok értéktelent fog ott látni az ifjuság, hatásvadászó képek vesztegetik meg ízlését, sőt erkölcsét is. Hogy bizonyos meztelenségek miatt minő aggodalmaink lehetnek a tömeges szemléltetés iránt, azt már az eddigi tapasztalatok is mutatják. Az iskolától jóformán elég lenne, ha *buzdítaná* az időszeri képkiallítások megtekintésére a tanulókat, úgy hogy szüleikkel mennének. Ez esetben nem lenne alkalmuk a nudítások hosszabb szemléletére s a szemlélet közben eszmecserékre, s a mellett közülök az, a kinek művészileg érzékeny szeme van, alkalmat lenne látni a művészi termelés nemesebb újdonságait, bár tanári vezetés nélkül, de a classikus termékekből nyert okulással és érdeklődéssel. Valamely iskolai reformintézkedésnek nem lehet elég indítéka az, hogy azzal valamely termelés számára fogyasztókat neveljünk, ez esetben, hogy odahassunk, hogy a jövő nemzedék jobb képvásárló legyen. A főczél nem a festők érdeke, hanem az ifjuság lelki műveltségének lehetőleg sokoldalú és harmonikus kifejlesztése, az, hogy legyenek művészeti szükségletei s

azokat tudja a művészet java termékeivel kielégíteni. Akkor aztán meg-
 élnek a művészek is; de a megélés e szempontja nagyon másodlagos
 feladat az iskolára nézve. Egy-egy hangzatos jelszónak nem kell az
 iskola életét mindjárt megbolygatnia.

— **Egyetemi fokozatok.** Alig jelent meg cikkünk a francia-
 országi új egyetemi gradusokról, hogy a közoktatásügyi ministerium
 hivatalos lapja a lyoni, caeni és montpellier-i egyetemek által alkotott
 gradusokat helyben hagyta. A lyoni egyetem, mely úgy tanerők, mint
 az általa kiadott művek fényes lajstroma tekintetében, a vidékiek közt
 tán a legderékabb, három gradust fog adni: a «Faculté des lettres» egy
nyomatott thesist kíván, latin vagy francia nyelven, annak vitatását és
 a jelölt által választott tantárgyakban való ismereteket; a «Faculté des
 sciences» szintén egy thesist és különféle tudományos, de előre kiszabott
 kérdések vitatását, végre a «Faculté mixte de médecine et de pharmacie»
 az ő doctoratusát oly idegenek számára tartja fenn, a kik a lyoni egye-
 temen baccalaureatus nélkül végzik tanulmányaikat. Caen — Normandiá-
 ban —, mely ős időktől fogva híres jogi iskolával bir, a *docteur ès lois*
 címet adományozza oly idegen tanulóknak, kik két szakvizsgálat után
 egy thesist, nyomtatásban, vitatnak. Ha a jelölt az államtudományokat
 választja főképp, a diploma ezt külön megemlíti. Végül az orvosi karáról
 híres Montpellier, mely hatszázados múltira tekinthet vissza, az ő
 doctoratusát a gyógyszerészet hallgatóinak — francziák vagy idegenek —
 tartja fenn. Személyes kutatásokat tartalmazó thesis szükséges.

Mindezen egyetemek kikötik, hogy a jelölt a szükséges tanidőből
 legalább egy évet az illető karban töltsön. A főczél mindenesetre az,
 hogy sok idegen jöjjön ez újonnan szervezett főiskolákba és módot
 nyujtani nekik, hogy az egyetemen töltött időt és az ő ismereteiket
 hitelesen tanusítsák ezen diplomákkal. Remélhető, hogy így a vidéki
 egyetekem is nem sokára sok angol vagy amerikai tanulót fognak látni,
 s tán Magyarországból is akad néha-néha egy jelölt, a ki e diszes francia
 czímet el fogja nyerni. (U. i. Utolsó cikkünkben (469. l.) magától érte-
 tődik 1897 olvasandó 1879 helyett.) K. I.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1898 november 26-án.

Jelen vannak *Erődi Béla dr.* elnöklése mellett: Benke Balázs,
 Bély Mihály, Bokor József, Böngérfy János, Demeczky Mihály, Ember
 János, Erődi Ernő, Földes Géza, Geőcze Sarolta, Gööz József, Gyomlay